

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 251/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) o prijatej ústavnej sťažnosti [REDAKČNÝ ČERNOBÝ KOTÍK], zastúpeného advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ČERNOBÝ KOTÍK] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/2012 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/2012 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKČNÝ ČERNOBÝ KOTÍK] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Dariny Solárovej, Škultétyho 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou z 28. decembra 2012 domáhal „ochrany svojich ústavných, zákonných (osobnostných) a občianskych práv, poškodených žalovaným [REDAKOVANÉ]“. V znení neskorších úprav žaloby sa domáhal ochrany osobnosti a uznania za nulitný a ničotný tzv. „rozhodcovský rozsudok“ zo 7. mája 2007 vyhotovený žalovaným, ktorý bol vykonštruovaný bez rozhodcovskej zmluvy a rozhodcovského konania, bez doručenia sťažovateľovi. Očakávané rozhodnutie malo byť satisfakciou pre sťažovateľa a malo viesť k zastaveniu nelegitímnej exekúcie vedenej na základe rozhodcovského rozsudku.

3. Okresný súd zapríčinil sťažovateľovi stav právnej neistoty nedôvodnými priet'ahmi, neefektívnym konaním, pretože v priebehu 22 mesiacov nesprávnym procesným postupom zjavne porušoval procesné ustanovenia, čo sa vymyká aj zo zákonného a z ústavnoprávneho rámca. Pokračuje totiž ďalej v konaní, v ktorom zanikla procesná subjektivita žalovaného jeho úmrtím 10. januára 2018. Pritom niet pochýb o tom, že predmetom konania nie je tzv. majetkový spor a ani spor o finančnom zadosťučinení. Okresný súd napriek tomu nesprávne skúmal a posudzoval dedičské konanie po nebohom žalovanom. Potom vydal 24. júla 2018 arbitrárne a neprekonateľné uznesenie o pokračovaní v konaní s manželkou žalovaného ako dedičkou. Nerozhodol o návrhu sťažovateľa z 22. augusta 2018 na zastavenie konania, ale vydal arbitrárne uznesenia zo 4. marca 2019 a z 15. mája 2019. Tiež nariad'oval súdne pojednávania, čím zbytočne zaťažoval sťažovateľa a iné osoby a nekonal procesne správne. Nerešpektoval tak princíp právnej istoty, konal svojvoľne a neústavne, nie na základe zákona a nie v medziach zákona (čl. 2 ods. 2 ústavy).

4. Sťažovateľ poukázal aj na diametrálne odlišnú rozhodovaciu činnosť o tej istej právnej otázke zániku procesnej subjektivity žalovaného [rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 5/2019 zo 17. septembra 2019 a Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co 26/2018 z 31. júla 2018], keď súdy zastavili konanie. Okresný súd tak nesprávnym procesným postupom zbytočne a neprimerane zaťažoval stranu sťažovateľa aj inú osobu, nekonal rýchlo a hospodárne. Obdobie neefektívnej činnosti je možné identifikovať od upovedomenia okresného súdu o smrti žalovaného. Neskúmaním nedostatku procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, založil stav právnej neistoty a zaťažil konanie ústavnou neudržateľnosťou. Vec posúdenia zániku právnej subjektivity skrz smrť žalovaného v tomto prípade nie je právne zložitou a strata spôsobilosti mala len ten následok, že konanie mal okresný súd podľa § 63 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) bezodkladne zastaviť.

5. Uplatnenú sumu primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ tým, že v dôsledku neústavného konania okresného súdu musí zažívať nervozitu, stres,

poníženie, bol donútený k zbytočným úkonom a strate času, k dodatočným stretnutiam s úradnými a neúradnými osobami. To viedlo k morálnym a finančným ujším na jeho strane, len aby sa mohol domôcť garantovaných práv a dočkať sa poskytnutia právnej istoty a zákonného zastavenia veci. Cieľom požadovaného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva sťažovateľa, ktorý podľa jeho názoru vyžaduje nielen vyslovenie porušenia.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené sťažovateľovo základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Navrhol ústavnému súdu zastaviť napadnuté konanie na okresnom súde a priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 €, ktoré mu vyplatí okresný súd. Napokon navrhol uložiť okresnému súdu povinnosť zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 346,26 €.

II.

Procesný postup ústavného súdu, chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľa

7. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 251/2020-9 z 9. júna 2020 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

8. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti a oznámenie, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 383/2020 z 25. júna 2020 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o ústavnej sťažnosti. K obsahu ústavnej sťažnosti uviedol, že postupom okresného súdu nedošlo k žiadnym zbytočným prietáhom v namietanom konaní. Naopak, sťažovateľ svojimi procesnými návrhmi vyžadujúcimi si rozhodnutie okresného súdu bráni skorému prejednaniu veci a meritórnemu rozhodnutiu. V štyroch prípadoch na jeho žiadosť musel okresný súd nariadené

pojednávane odročit'. Uvedeným postupom doslova znemožňuje súdu vo veci konať a rozhodnúť.

8.1 Predseda okresného súdu predložil aj tento rozpis úkonov súdu a strán sporu:

- 2. júla 2012 – začatie konania;
- 19. decembra 2012 – pridelenie veci do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. Zuzany Stolárovej so sp. zn. 19 C 330/2012;
- 10. januára 2013 – výzva sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku, výzvy a poučenia stranám sporu;
- 25. septembra 2013 – nariadenie prvého termínu pojednávania na 10. január 2014;
- 3. januára 2014 – sťažovateľom podaná námietka miestnej príslušnosti súdu, žiadosť o zrušenie termínu pojednávania a žiadosť o prerušenie konania do vyriešenia otázky miestnej príslušnosti;
- 10. januára 2014 – odročenie pojednávania na neurčito na účely rozhodnutia o námietke miestnej nepríslušnosti;
- 12. marca 2014 – uznesenie o nevyhovení námietke na vyslovenie miestnej nepríslušnosti okresného súdu;
- 15. apríla 2014 – odvolanie sťažovateľa;
- 28. mája 2014 – predloženie spisu krajskému súdu;
- 27. mája 2015 – uznesenie krajského súdu, že na konanie je príslušný okresný súd;
- 25. júna 2015 – nariadený termín pojednávania na 29. september 2015;
- 29. septembra 2015 – odročenie pojednávania na neurčito na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa a na účely rozhodnutia o návrhu na prerušenie konania;
- 25. januára 2016 – uznesenie o neprerušení konania, nariadenie termínu pojednávania na 15. apríl 2016;
- 3. marca 2016 – opakovaný návrh sťažovateľa na prerušenie konania;
- 15. apríla 2016 – odročenie pojednávania na neurčito z dôvodu, že sťažovateľ podal podnet na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) na preskúmanie uznesenia okresného súdu z 25. januára 2016;
- zaslanie spisu generálnej prokuratúre, vrátenie spisu 6. mája 2016;
- 18. mája 2016 – uznesenie o neprerušení konania;

- 21. júna 2016 – tretí návrh sťažovateľa na prerušenie konania z dôvodu, že podal ústavnú sťažnosť na ústavnom súde, ústavný súd odložil podanie 29. júna 2016;
- 16. novembra 2016 – uznesenie o neprerušení konania;
- 18. novembra 2016 – nariadený termín pojednávania na 27. január 2017;
- 27. januára 2017 – pojednávanie, sťažovateľ opätovne predniesol návrh na prerušenie konania, okresný súd na pojednávaní vyhlásil uznesenie, že konanie neprerušuje, a pokračoval v konaní, pojednávanie okresný súd odročil na účely doplnenia dokazovania;
- 21. apríla 2017 – nariadený termín pojednávania na 7. júl 2017;
- 7. júla 2017 – pojednávanie, odročené na 24. október 2017 na účely doplnenia dokazovania výsluchom sťažovateľa;
- 19. októbra 2017 – zmena petitu žaloby;
- 24. októbra 2017 – pojednávanie, prejednanie veci, odročenie na 23. január 2018;
- 19. januára 2018 – zrušenie pojednávania z dôvodu úmrtia žalovaného;
- 23. januára 2018 – späťvzatie zmeny žalobného petitu z 19. októbra 2017 a žiadosť o rozhodnutie o pôvodnom návrhu;
- 11. júna 2018 – uznesenie o čiastočnom zastavení konania a trovách konania;
- 24. júla 2018 – uznesenie o pokračovaní v konaní s dedičkou žalovaného [REDACTED];
- 30. augusta 2018 – nariadený termín pojednávania na 23. október 2018;
- 4. októbra 2018 – návrh sťažovateľa na prerušenie konania;
- 23. októbra 2018 – odročenie pojednávania na neurčito z dôvodu na strane zástupkyne sťažovateľa;
- 7. decembra 2018 – nariadený termín pojednávania na 15. február 2019;
- 6. februára 2019 – návrh sťažovateľa na prerušenie konania;
- 11. februára 2019 – sťažovateľ ospravedlnil svoju neprítomnosť na pojednávaní a žiadal pojednávanie odročiť;
- 4. marca 2019 – uznesenie o uložení sťažovateľovi, aby uviedol konkrétny petit;
- 7. mája 2019 – spresnenie žalobného návrhu;
- 15. mája 2019 – uznesenie o pripustení zmeny petitu žaloby;
- 17. júna 2019 – nariadený termín pojednávania na 20. september 2019;

- 11. septembra 2019 – opakovaný návrh sťažovateľa na zabezpečenie dôkazu a spresnenie petitu žaloby;
- 17. septembra 2019 – návrh sťažovateľa na prerušenie konania;
- 20. septembra 2019 – pojednávanie odročené na 18. október 2019;
- 18. októbra 2019 – pojednávanie odročené na žiadosť zástupkyne sťažovateľa na 13. december 2019;
- 13. decembra 2019 – pojednávanie odročené na žiadosť sťažovateľa pre práceneschopnosť jeho zástupkyne na neurčito;
- 31. decembra 2019 – oznam sťažovateľa, že podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť (ide o nesprávny údaj, pretože ústavný súd okresnému súdu preposlal ústavnú sťažnosť a sťažovateľ podanie oznámil už 5. decembra 2019, pozn.);
- 27. januára 2020 – uznesenie o prerušení konania do právoplatného skončenia konania na ústavnom súde vedeného pod sp. zn. Rvp 2212/2019.

9. V replike k vyjadreniu predsedu okresného súdu sťažovateľ uviedol, že jeho ústavná sťažnosť je dôvodná z dôvodu postupu okresného súdu v rozpore s Civilným sporovým poriadkom a ústavou, pretože od 11. januára 2018 koná so stranou sporu, ktorá zomrela a ktorej procesná spôsobilosť zanikla, hoci mal povinnosť súdne konanie *ex offio* zastaviť. Týmto dňom začalo porušovanie označených práv sťažovateľa. Sťažovateľ opakovane odkázal na rozhodnutia všeobecných súdov (bod 4), ktoré za rovnakej skutkovej situácie konanie zastavili. Súhlasil, aby ústavný súd upustil od ústneho prejednávania jeho ústavnej sťažnosti.

III.

Relevantná právna úprava a východiská ústavného súdu

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 CSP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu

a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, resp. právo, aby jeho záležitosť bola prerokovaná v primeranej lehote, a právo na spravodlivý proces. K porušeniu ním označených práv malo dôjsť nesprávnym a neefektívnym postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd viazaný návrhom podľa § 45 zákona o ústavnom súde preskúmal namietané porušenia označených práv v napadnutom konaní iba v období od 19. januára 2018.

IV.1 K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu

18. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

19. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ vyčerpať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že ich odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Ústavná sťažnosť je v zásade prípustná vtedy, ak sťažovateľ vyčerpal dostupné prostriedky ochrany svojich práv a zároveň ak konanie pred orgánom verejnej moci už skončilo a jeho výsledok môže byť preskúmaný ústavným súdom z hľadiska ochrany ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ak právny predpis ustanovuje, že príslušným na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca je iný orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu deľby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), keby iný orgán verejnej moci rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci.

20. Ústavný súd zároveň pripomína, že spravidla nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (III. ÚS 46/2013, II. ÚS 562/2018). Konanie o ústavnej sťažnosti tak nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci. V konaní o ústavnej sťažnosti ústavný súd zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to tie, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

21. Ústavný súd v doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady. Išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila časť konania alebo ktorým sa riešila určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel

zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

22. Podľa názoru ústavného súdu nie je prítomný žiadny dôvod, aby z pohľadu zachovania práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie v posudzovanej veci preskúmaval postup okresného súdu, ktorý vo veci samej ešte nerozhodol konečným rozhodnutím. Nerozhodnutie okresného súdu o zastavení konania podľa predstáv sťažovateľa nie je postupom, ktorý by do jeho označeného práva zasiahol nezvratným spôsobom. Námietku nedostatku procesnej podmienky konania môže okresný súd posúdiť kedykoľvek až do skončenia konania (§ 161 CSP).

23. Vychádzajúc zo zistených skutočností, ústavný súd mohol ústavnú sťažnosť v časti týkajúcej sa postupu okresného súdu v namietanom konaní pri predbežnom prerokovaní odmietnuť pre nedostatok právomoci podľa § 132 ods. 1 v spojení s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. Keďže však bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie ako celok, bolo na mieste v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovieť (bod 5 výroku nálezu).

IV.2 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu

24. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

25. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o ochranu osobnosti, resp. (od pripustenia zmeny petitu žaloby) o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno zaradiť k štandardnej agende všeobecných súdov. Konanie o ochrane osobnosti svojou povahou vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (mutatis mutandis I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00). Dĺžka konania podľa zistenia ústavného súdu nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

26. Z predloženej ústavnej sťažnosti nevyplýva osobitný význam tejto veci pre sťažovateľa. Rozhodnutie malo byť preňho satisfakciou a malo viesť k zastaveniu nelegitímnej exekúcie trvajúcej takmer 10 rokov. Toto tvrdenie sťažovateľa je však spochybnené vzhľadom na obsah zapožičaného spisu, z ktorého vyplýva, že uznesením Okresného súdu Košice II č. k. 48 Er 598/2008-1369 zo 17. júla 2015 bola exekúcia proti nemu zastavená. Krajský súd uznesením č. k. 7 CoE 471/2015-1493 z 10. marca 2016 toto uznesenie potvrdil a právoplatnosť nadobudlo 22. júna 2016.

27. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Sťažovateľ pristupoval k uplatňovaniu svojich práv v súdnom konaní pomerne aktívnym spôsobom. Sám oznámil súdu úmrtie žalovaného. Jeho procesné návrhy z augusta 2018 však neboli úplne jasné, pretože na jednej strane oznamoval súdu, že žalovaným v predmetnej veci *ex officio* je ██████████, na druhej strane navrhoval neskôr zastavenie konania. Podal viaceré procesné návrhy (5-krát návrh na prerušenie konania, 2-krát návrh na zastavenie konania a preskúmanie procesných podmienok konania, 2-krát návrh na zabezpečenie dôkazov a 5-krát žiadal o odročenie pojednávania).

28. Napriek argumentácii okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľa v napadnutom konaní nemožno hodnotiť ako zjavne účelové alebo zjavne obštrukčné. V súvislosti s naznačenou procesnou aktivitou sťažovateľa ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, z ktorej vyplýva, že v dôsledku uplatnenia procesných práv

účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 623/2016). Ústavný súd konštatuje, že o väčšine procesných návrhov sťažovateľa podaných po úmrtí žalovaného okresný súd vôbec nerozhodol. Okresný súd po podaní jednotlivých návrhov na prerušenie konania (s výnimkou návrhu doručeného 5. decembra 2019) o nich nerozhodoval uznesením, ale len inicioval zisťovanie informácií z iných konaní o stave vybavenia podaní sťažovateľa (na ústavnom súde, na okresnom súde vo veci sp. zn. 38 C 355/2008, na generálnej prokuratúre a druhýkrát na ústavnom súde), a preto nemožno sťažovateľovi pričítať podiel na dĺžke konania z dôvodu podávania procesných návrhov. Na druhej strane však k predĺženiu konania pri zvolenom postupe okresného súdu prispeli opakované žiadosti o odročenie pojednávani (5-krát od októbra 2018 do decembra 2019).

29. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu konania. Vychádzal z prehľadu úkonov vymedzeného v bode 8.1 nálezu. Zohľadniac celkovú dĺžku konania začatého v júli 2012 a trvajúceho do dnešného dňa (konanie je právoplatne prerušené od marca 2020), je celková dĺžka konania 8 rokov hneď na prvý pohľad neprimeraná. Dĺžku konania negatívne ovplyvnili aj opakované obdobia nečinnosti, neefektívnej a nesústreďenej činnosti okresného súdu. Viac ako jeden rok sa spis nachádzal aj na krajskom súde na rozhodnutie o príslušnosti, čo okresnému súde pričítať nemožno. Sťažovateľ však primárne namietal nesprávny procesný postup okresného súdu v priebehu 22 mesiacov počítaných od 19. januára 2018, keď okresnému súde oznámil úmrtie žalovaného, a preto ústavný súd, súc viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), posudzoval napadnuté konanie iba v tomto rozsahu.

30. V preskúvanom období ústavný súd zistil kratšie obdobia nečinnosti (23. januára 2018 až 14. marca 2018, 11. apríla 2018 až 11. júna 2018 a 13. júna 2018 až 24. júla 2018) spolu v trvaní vyše 4 mesiacov. Okresný súd o viacerých procesných podaniach sťažovateľa vôbec nerozhodol (podania z 8. augusta 2018, z 22. augusta 2018, zo 4. októbra 2018, z 2. januára 2019, zo 6. februára 2019, z 11. septembra 2019,

zo 17. septembra 2019 a z 15. októbra 2019), hoci ich bral na vedomie, realizoval na ich základe svoje zisťovania, prípadne ich doručoval protistrane.

31. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním efektivity namietaného konania upriamuje pozornosť na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj neefektívna (nesústredená) činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 380/08, I. ÚS 7/2011).

32. V postupe okresného súdu ústavný súd zistil nesústredenosť, pretože na jednej strane uznesením z 11. júna 2018 len čiastočne zastavil konanie a uznesením z 24. júla 2018 pokračoval v konaní s právnym nástupcom žalovaného. Na druhej strane 8. februára 2019 zrušil pojednávanie „z procesných dôvodov“ pre skúmanie procesných podmienok konania (v nadväznosti na návrh na prerušenie konania kvôli odvolaniu sťažovateľa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 38 C 355/2008), pričom priebežne nasledoval stav uvedeného konania a rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 9 Co 5/2019 zo 17. septembra 2019 si zabezpečil až 8. júna 2020. Ani toto rozhodnutie ho však v konečnom dôsledku nevedlo k vydaniu rozhodnutia posudzujúceho splnenie procesných podmienok konania, pretože ešte 27. januára 2020 prerušil konanie do skončenia konania na ústavnom súde, v ktorom sa podľa okresného súdu rieši otázka správnosti jeho procesného postupu a výsledok môže mať zásadný význam pre stanovenie nasledujúceho procesného postupu v napadnutom konaní.

33. Uvedený rozpor svedčí o neistote, prípadne až neochote okresného súdu zaujať konzistentný právny názor k sťažovateľom namietanej (a právne významnej) skutočnosti zániku právnej subjektivity pôvodného žalovaného, resp. k otázke právneho nástupníctva. Okresný súd v uznesení o prerušení konania do skončenia konania na ústavnom súde vychádzal z mylného predpokladu o tom, akým spôsobom uplatní ústavný súd svoju prieskumnú právomoc voči postupu okresného súdu na základe podanej ústavnej sťažnosti

sťažovateľa. Následkom toho považuje ústavný súd vydanie uznesenia o prerušení konania z 27. januára 2020 za neefektívne, a preto aj obdobie od jeho vydania za obdobie nečinnosti. Dôvodom na fakultatívne rozhodnutie o prerušení konania (§ 164 CSP) je obvykle prebiehajúce konanie o prejudiciálnej otázke, ktorá patrí do právomoci iného orgánu, pričom úlohou súdu je vždy urobiť iné vhodné opatrenia dostupnými procesnými prostriedkami. Pri rozhodovaní o prerušení je potrebné vyvážiť právo na rýchlu a účinnú ochranu práv (zásada hospodárnosti konania) a záujem na právnej istote spočívajúcej v získaní právoplatného rozhodnutia iného orgánu, ktoré môžu mať význam pre rozhodnutie súdu. Úlohou konajúceho súdu je poskytnúť náležitú odpoveď na vyváženie stretu týchto záujmov v odôvodnení rozhodnutia o prerušení konania. Argumentáciu okresného súdu, ktorou odôvodnil prerušenie konania do právoplatného skončenia konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2212/2019 v súvisiacom konaní, považuje ústavný súd za ústavne neakceptovateľnú a neodôvodnene kladúcu do úzadia právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a na prejednanie veci v primeranej lehote. Okresný súd pri dovtedajšej dĺžke konania mal mať viac na zreteli právo strán na konanie bez zbytočných prietahov ako proklamovanú hospodárnosť konania a právnu istotu, odhliadnuc od neznalosti možností ústavnoprávneho prieskumu vo vzťahu k postupu súdu v neskončenom konaní.

34. Ústavný súd pri hodnotení efektívnosti úkonov zistil, že okresný súd jednoznačne nereagoval na podanie sťažovateľa doručené mu 22. augusta 2018, z ktorého nie je zrejmé, či ide o návrh na zastavenie konania alebo o odvolanie proti uzneseniu z 24. júla 2018. Okresný súd neefektívne nariadil pojednávanie na 18. október 2019, ktoré odročil pre nedodržanie lehoty na prípravu. V prípade dlhodobej práceneschopnosti zástupkyne sťažovateľa okresný súd mohol uplatniť niektorý z nástrojov podľa Civilného sporového poriadku na zabezpečenie plynulosti konania.

35. Osobitosťou tejto ústavnej sťažnosti je, že je ňou napádaný procesný postup okresného súdu, ktorý nezastavil celé napadnuté konanie po úmrtí žalovaného, následkom čoho konanie trvá dodnes, čím je podľa sťažovateľa porušované právo na prerokovanie bez zbytočných prietahov a právo na spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľ zastáva názor,

že celé konanie malo byť zastavené, okresný súd zastáva názor, že konanie pokračuje v časti, v ktorej nedošlo úmrtím žalovaného k vzniku neodstrániteľného nedostatku podmienky konania. Ústavný súd odkazuje na svoje závery v časti IV.1 rozhodnutia a navyše na tomto mieste uvádza, že nie je oprávnený v konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) posudzovať správnosť právneho názoru okresného súdu vyjadreného v uzneseniach z 11. júna 2018, resp. z 24. júla 2018. Na takýto postup ústavného súdu totiž nie sú dané procesné podmienky, predovšetkým absentuje návrh na začatie konania v podobe ústavnej sťažnosti smerujúcej proti konkrétnemu právoplatnému rozhodnutiu okresného súdu, ktorým mali byť porušené základné práva a slobody, so zodpovedajúcou ústavnoprávnou argumentáciou.

36. Nie je možné preskúmať správnosť právoplatného rozhodnutia okresného súdu z 11. júna 2018 bez toho, aby bolo označené ako predmet ústavného prieskumu. Ústavný súd dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru (II. ÚS 528/2017), podľa ktorej k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zásade nemôže dôjsť samotným rozhodnutím konkrétneho orgánu verejnej moci, ale len jeho postupom (nečinnosťou či nesprávnym alebo neefektívnym postupom).

37. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že zistené obdobia nečinnosti okresného súdu (spolu prevyšujúce 10 mesiacov) významne prispeli k dĺžke konania nielen v namietanej časti, ale aj k celkovej dĺžke konania. Aj pri zohľadnení aktívneho uplatňovania procesných práv zo strany sťažovateľa a jeho neúčasti na pojednávaniach nariadených po úmrtí žalovaného (čo možno vnímať aj ako formu jeho nesúhlasu s podľa neho nesprávnym postupom súdu spočívajúcim v pokračovaní v konaní) je potrebné ústavnú sťažnosť vyhodnotiť ako dôvodnú. Okresný súd nevyužil prostriedky dané mu procesným predpisom na zabezpečenie, aby ochrana práv sťažovateľa (ako aj protistrany v namietanom konaní) bola účinná, rýchla, bez neprimeraného zaťažovania strán a aby prípadné procesné úkony slúžiacie na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné

uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedúce k nedôvodnému predlžovaniu konania (ako v podstate argumentuje predseda súdu) odmietol alebo sankcionoval.

38. To vedie ústavný súd k záveru, že postup okresného súdu v okolnostiach tohto prípadu napriek početnosti jeho úkonov a neprítomnosti dlhších období nečinnosti súdu vykazuje znaky nesústredenosti, neefektívnosti a v konečnom dôsledku zbytočných priet'ahov, ktoré dosahujú až ústavnoprávnu intenzitu.

39. Vychádzajúc z týchto skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/2012 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku).

V.

Príkaz vo veci konať a finančné zadost'učinenie

40. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

41. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

42. S'ťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd v nadväznosti na konštatovanie porušenia ním označených práv zastavil napadnuté konanie. Ústavný súd rozumie, že nespokojnosť s'ťažovateľa s postupom okresného súdu ho viedla k formulovaniu takého znenia petitu, avšak vzhľadom na skutočnosť, že s'ťažovateľ je v konaní pred ústavným súdom zastúpený advokátkou, nie je možné označiť tento návrh inak ako nekompetentný.

43. Ústava v čl. 127 ods. 2 rovnako ako zákon o ústavnom súde v § 133 ods. 3 taxatívne vymenúvajú možnosti postupu ústavného súdu v prípade vyhovenia ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc zo zásady subsidiarity, z ústavne vymedzených právomocí ústavného súdu a zo skutočnosti, že ústavný súd nie je súčasťou všeobecného súdnictva, je samozrejmé, že ústavný súd nie je oprávnený sám rozhodovať vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov.

44. V nadväznosti na výrok o porušení označených práv a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi preto ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, zohľadňujúc skutočnosť, že vec toho času nie je právoplatne skončená.

45. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

46. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 2 500 €, svoju žiadosť riadne odôvodnil (bod 5).

47. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

48. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02, II. ÚS 67/03).

49. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k záveru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (čas nečinnosti, predmet sporu a význam napadnutého konania pre sťažovateľa, postoj sťažovateľa pri hájení svojich práv, mieru zavinenia okresného súdu) považuje za primerané vo výške 500 € tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Vo zvyšnej časti jeho žiadosti ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku nálezu). Ústavný súd vychádzal pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia zo svojej judikatúry (napr. II. ÚS 625/2017, I. ÚS 24/2018, III. ÚS 525/2017 a III. ÚS 721/2017).

50. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

VI.

Trovy konania

51. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

52. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

53. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 346,26 € ako trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (príprava a prevzatie veci a písomné podanie na súde) v hodnote po 163,33 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 9,80 €. Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 10. júla 2020 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože jeho obsah neprispel k objasneniu posudzovanej veci.

54. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet advokátky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

55. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu